

5. september 2025

EM 2025/131

Hermed fremsættes følgende forslag til forespørgselsdebat i henhold til § 36 i Forretningsordenen for Inatsisartut:

Forslag til forespørgselsdebat om, hvilke årsager der kan være til selvmord og hvilket ansvar samfundet har i det spørgsmål.

(Inatsisartut medlem Aqqalu C. Jerimiassen, Atassut)

Vi har alle mistet nogen – nogen vi kendte, nogen vi var venner med, nogen vi var i familie med – til selvmord. Og vi har nok alle tænkt: "Hvad kunne jeg have gjort for at forhindre det?"

Vi kan også komme til den erkendelse, at de tiltag, vi indtil nu har iværksat fra det offentlige, ikke har været tilstrækkeligt hjælpsomme. Vi er nødt til at gribe til helt andre handlinger – men hvordan?

Der kan nævnes mange forhold, der påvirker et menneskes liv: at blive forladt af sin partner, at have været udsat for tvang, at være vokset op i et utrygt hjem, misbrug af alkohol og euforiserende stoffer, økonomisk ruin, skam osv.

Derfor er det vores opgave som politikere og offentligt ansvarlige at finde måder at støtte og hjælpe – og vi vil fortsætte den indsats og forbedre den. Nej, vi kan ikke gøre alt til et offentligt ansvar. Hvordan mennesker tænker, hvordan de opdrager, hvilke værdier de har, hvordan de ser på sig selv og livet, og hvad de forventer af tilværelsen – det kan vi ikke styre politisk. Det er individets eget frie valg.

Derfor er vi nødt til at begynde at stille nye spørgsmål. Kolonitiden er forbi, og den vil altid være en del af vores historie, men den livsform, som er forandret markant, kan ikke rulles tilbage. Vi har lært at bearbejde og overvinde det, vi har lidt under. Vi må ikke gå i stå eller blot pege fingre af andre. Hvis vi vil rykke os, må vi søge helt nye veje.

Nogen vil nok sige, at vi først må frigøre os fra Danmark hvis vi skal videre, og at vi først vil have en rigtig identitet som nation, når vi bliver selvstændige – og at det først er, når vi har fundet den identitet, at vi for alvor kan blive mere selvsikre og stærkere. Men først og fremmest: Vi har allerede alle en identitet som mennesker. Identitetsfølelse bør ikke afhænge af et dokument, eller vores lands geografiske placering, og hvordan vi bliver set på, om vi føler os undertrykte, eller hvad andre mener – det skal afhænge af, hvordan vi selv har det.

Ja, naturligvis – når vores land bliver selvstændigt, vil vi kunne få statsborgerskab i dokumenteret form. Men det må vi ikke vente på, mens vi arbejder for at stoppe den høje selvmordsrate blandt vores medmennesker.

Jeg vil gerne fremhæve tre temaer i denne debat. For det første: Hvad er endnu ikke undersøgt videnskabeligt? Hvordan påvirker mørketid, kulde, og lysmængden i Arktis et menneske? Hvilken indflydelse har vores kost og miljøgifte? Er oprindelige folk mere følelsesmæssigt påvirkede? Hvordan ser depression ud i vores befolkning? Hvordan er ADHD udbredt i vores land? Hvad er årsagerne?

Derfor foreslår vi i Atassut, at al eksisterende videnskabelig viden bliver samlet, og at også andre mulige årsager – som dem nævnt her – bliver undersøgt.

For det andet vil jeg tage fat på vores syn på hinanden som samfund. Hvordan ser vi på hinanden? Og hvordan behandler vi hinanden? Ser vi os selv som et venligt folk? Hvordan taler vi sammen i debatter? Hvordan opfører vi os over for hinanden på sociale medier?

Den hårde tone, angreb på politikere, racisme, foragt og den generelle vrede i samfundet afslører en kollektiv frustration. Vi er nødt til at lære, at vrede og konflikt ikke må være normen.

Når man åbner Facebook, kan det være hjerteskræende at se, hvordan folk behandler hinanden. Hvis vi bliver mere venlige over for os selv og begynder at respektere og anerkende hinanden i stedet for at nedgøre hinanden, kan det så være med til at mindske antallet af selvmord?

Hvordan vi behandler hinanden som mennesker – det er noget, vi alle har et personligt ansvar for.

Og for det tredje og vigtigste tema: Ansvar. Skal vores politiske forståelse af ansvar i landet ændres? Hvorfor føler så mange mennesker sig magtesløse? Hvorfor vokser vreden? Er der nogen, der opildner til vrede? Er der grupper, der påstår, at nogle grønlændere mangler identitet? Er gentagelserne af disse budskaber så mange, at de begynder at blive troet på?

Er det mere sandsynligt, at en person, der føler, de ikke har nogen identitet, vælger selvmord? Det ved vi ikke. For det er aldrig blevet undersøgt – vi kan kun gætte. Men én ting ved vi med sikkerhed: Vi har alle hver især vores egen identitet.

Og i Atassut mener vi, at det største ansvar må ligge hos borgerne. Hvis politikerne bærer for meget ansvar, vil folk føle sig magtesløse. De mange løfter, der ikke bliver til virkelighed, fører til skuffelse, og den voksende vrede forstærkes.

Derfor mener vi i Atassut, at undersøgelser skal sættes i gang – at der skal søges efter det, der ikke er blevet undersøgt, og de spørgsmål, der endnu ikke er blevet stillet, skal findes. Og vi må alle tage vores adfærd over for hinanden op til ny overvejelse.

Ikke mindst må vi gøre det klart, at det største ansvar ligger hos os alle. For det er dig og mig, der enten bare kan vente – eller tage handling. Lad os gøre det sammen. Lad os behandle hinanden med menneskelighed.